

Cirkulärnr: 11:38
Diariernr: 11/5118
Handläggare: Siv Stjernborg, Anders Nilsson, Kajsa Jansson
Avdelning: Ekonomi och styrning
Sektion/Enhet: Ekonomisk analys
Datum: 2011-09-26
Mottagare: Kommunstyrelsen
Ekonomi/finans
Kommundirektör
Rubrik: Förändring av diskonteringsräntan i pensionskults-
beräkningen RIPS07

CIRKULÄR 11:38

Ekonomi och styrning
Ekonomisk analys
Siv Stjernborg m.fl.
EJ

Kommunstyrelsen
Kommundirektör
Ekonomi/finans

Förändring av diskonteringsräntan i pensionskultsberäkningen RIPS07

Bakgrund

Styrelsen i Sveriges Kommuner och Landsting rekommenderade år 2007 sina medlemmar att beräkna den kommunala pensionsskulden enligt regelverket ”riktlinjer för beräkning av pensionsskuld” RIPS 07. Enligt RIPS 07 definieras pensionsskulden som **nuvärdet** av framtida utfästa pensionsutbetalningar. Eftersom utbetalningar sker långt fram i tiden ska skulden nuvärdesberäknas. En nuvärdesberäknad skuld blir högre ju lägre räntan är och vice versa.¹ En ändring av diskonteringsräntan har stor betydelse för pensionsskuldens storlek. Räntan i pensionskultsberäkningen har varit oförändrad sedan RIPS infördes år 2007.

Avgörande för diskonteringsräntan i pensionskultsberäkningen är åtagandets värdesäkring. Den största delen av pensionsåtagandet är värdesäkrat med prisbasbelopp och ska därmed diskonteras med real ränta.

Aktuella diskonteringsräntor enligt RIPS sedan 2007

- icke värdesäkrat med nominell ränta: 4,5 procent
- värdesäkrat med prisbasbelopp: real ränta 2,5 procent
- värdesäkrat med inkomstbasbelopp: ränta noll procent.

Styrelsen har delegerat till en tjänstemannagrupp på förbundet den s.k. Ripskommittén att följa ränteutvecklingen och svara för eventuella framtida revideringar av räntan med utgångspunkt i den modell som styrelsen slagit fast. Beslutformen för eventuella ränteförändringar är VD-beslut.

Modellen innebär att räntan är kopplad till marknadsräntan via en indikator. Indikatorn är ett 5 års genomsnitt av den tioåriga statsobligationsräntan. När indikatorn håller sig inom ett toleransintervall på ± 1 procentenhet kring den nominella räntan, dvs. i

¹ Om man exempelvis ska betala ut 100 kronor om ett år, så räcker det att sätta av 95 kronor om räntan är 5 procent medan om räntan är 2 procent behöver man sätta av 98 kr, ju lägre ränta desto högre skuld.

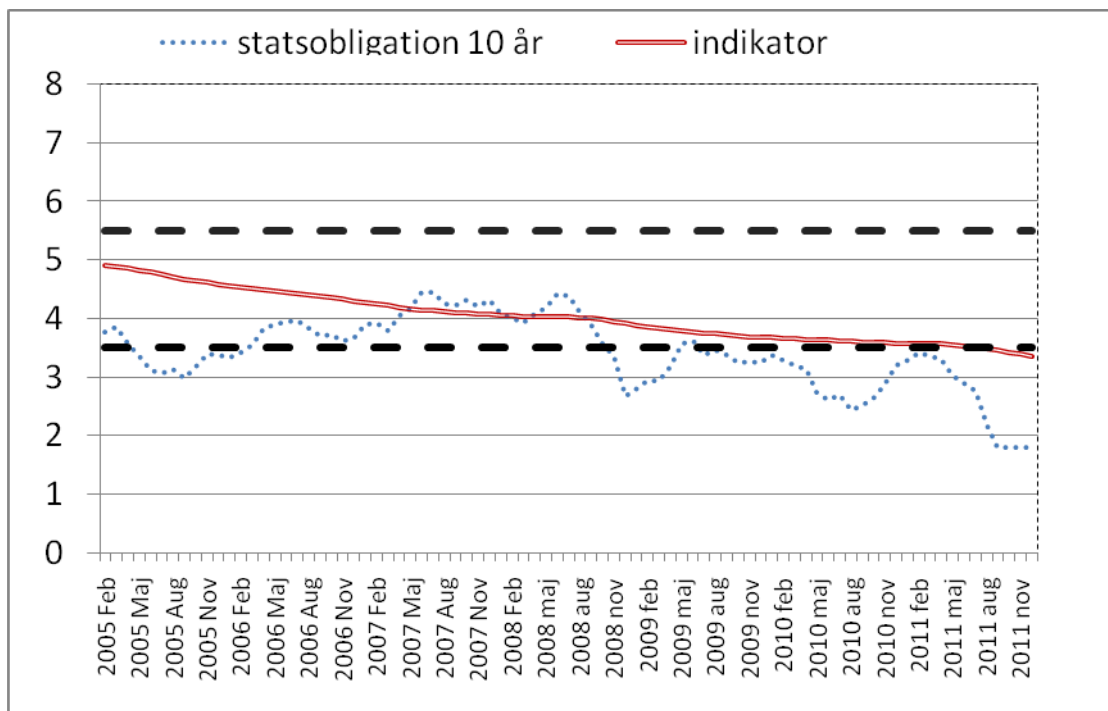
dagsläget mellan 3,5 och 5,5 procent, ska räntan vara oförändrad (se diagram 1).² Först när indikatorn går utanför det aktuella intervallet blir det aktuellt att ändra diskonteringsräntan. Femårsintervallet är satt för att indikatorn ska vara trögrörlig så att räntan inte ändras för ofta.

Indikatorn utanför toleransintervallet i augusti

Den senaste tidens turbulens på de finansiella marknaderna och i världsekonomin har lett till att den långa marknadsräntan i dag är den lägsta som uppmätts i Sverige. I september var den långa statsobligationsräntan nere på 1,69 procent. Det är inget svenskt fenomen utan det är lika låg ränta i till exempel USA och Tyskland.

Situation har lett till att indikatorn i augusti (heldragna linjen i diagram 1) bröt nedre gränsen i intervallet. Det innebär att diskonteringsräntan ska ses över. En för lågt beräknad pensionsskuld innebär att kommunens/landstingets framtida kostnader underskattas.

Diagram 1. Ränteindikatorn i RIPS07

Enligt de bedömningar som görs av såväl marknaden som regeringen blir det en relativt lång period med låg ränta p g a den svaga världsekonomin i kombination med stor statlig skuldsättning och budgetunderskott i Europa och USA. SKL:s tjänstemän delar bedömningen och finner det nödvändigt att sänka diskonteringsräntan i pensionsskulsberäkningen.

² För de pensionsförmåner som är värdesäkrade med prisbasbeloppet görs ett inflationsavdrag på 2 procent från den nominella räntan för att komma till en real diskonteringsränta.

Diskonteringsräntan sänks med 0,75 procentenheter från år 2012. Det innebär att det nya toleransintervallet för indikatorn blir 2,75–4,75 procent. En sänkt diskonteringsränta betyder att pensionsskulden ökar.

Nya diskonteringsräntor enligt RIPS från 2012

- icke värdesäkrat med nominell ränta: 3,75 procent
- värdesäkrat med prisbasbelopp: real ränta 1,75 procent
- värdesäkrat med inkomstbasbelopp: ränta noll procent

Effekter för kommuner och landsting

Den sänkta diskonteringsräntan innebär att pensionsskulden sammantaget uppskattas öka med ca 33–35 miljarder kronor i kommuner och landsting sammantaget, vilket motsvarar en ökning med ca 8–10 procent.

I den blandade modellen enligt kommunala redovisningslagen redovisas enbart skuld som uppkommit fr.o.m. 1998 på balansräkningen. Den gamla pensionsskulden redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Förändringen av ansvarsförbindelsen kommer således inte att påverka balansräkningen eller resultatet i kommuner och landsting som redovisar enligt den blandade modellen (gäller alla utom ca 20 kommuner och tre landsting). Förändringen av skuld som uppkommit fr.o.m. 1998 kommer däremot att påverka såväl balansräkningen som det ekonomiska resultatet i samtliga kommuner och landsting.

Tabell 1. Grovt uppskattade effekter på grund av sänkt diskonteringsränta med 0,75 procent, miljarder kronor

	Kommun		Landsting	
	Avsättning på balansräkningen	Ansvarsförbindelse	Avsättning på balansräkningen	Ansvarsförbindelse
Diskonteringsränta –0,75 %	2	15	6	10
Pensionsskuld 2010 (inkl. löneskatt och blandad modell)	21	195	45	135
<i>Procentuell förändring av skulden</i>	<i>9–11 %</i>	<i>7–8 %</i>	<i>12–13 %</i>	<i>7–8 %</i>

Det blir lite olika effekt på skulden på balansräkningen respektive ansvarsförbindelsen (gamla skulden) eftersom skuldåtagandet kan ha olika diskonteringsränta och olika längd. Effekten är därför procentuellt lägre på ansvarsförbindelsen. Men räknat i miljarder är den sammantagna effekten naturligtvis betydligt större på ansvarsförbindelsen eftersom den skulden är så mycket större.

Uppskattningsvis rör det sig om en ökning av skulden på ansvarsförbindelsen av ca 15 miljarder kronor i kommunerna, medan avsättningen på balansräkningen ökar med ca 2 miljarder. I landstingen uppskattas effekten på ansvarsförbindelsen till ca 10 miljarder. Effekten blir förhållandevis större på avsättningen, 6 miljarder, eftersom avsätt-

ningen på balansräkningen är större i landstingen än i kommunerna. Landstingen har fler högvärlödade grupper som tjänar in förmånsbestämd pension. Eftersom det är den skuldförändring som ligger på balansräkningen som påverkar kostnaden, blir kostnadspåverkan betydligt större för landstingen.

Konsekvenser för balanskravet och i redovisningen

Enligt vår mening är det upp till respektive kommun/landsting att själv bedöma om den resultatmässiga engångseffekt som uppstår bör belasta balanskravsavstämningen eller inte. Detta är bl.a. kopplat till vilka resultatnivåer man har och vilka finansiella mål man har valt att styra med. Då engångseffekten återspeglar ett mycket långsiktigt åtagande (ca 40–50 år) och balanskravets regelverk har ett 1–3 års perspektiv bör det dock vara möjligt att inte räkna med dessa kostnader i en balanskravsavstämning. Att skuldsidan i balansräkningen och i ansvarsförbindelsen ökar innebär naturligtvis att den långsiktiga finansiella styrkan försvagas, detta bör påverka den långsiktiga finansiella strategin för en kommun/landsting.

Redovisningsmässigt gör vi bedömningen att engångseffekten kan klassificeras som en jämförelsestörande post i resultaträkningen. Då förändringen av Rips-räntan har blivit känd under hösten 2011 talar det mesta för att denna effekt bör beaktas i bokslutet för år 2011, under förutsättningen att det är möjligt att få tillförlitliga beräkningar av effekterna. Detta en fråga som handlar om vad som är god redovisningssed, vi förväntar oss att Rådet för kommunal redovisning kan komma med ett klargörande i denna fråga inom en relativt snar framtid.

Frågor om detta cirkulär kan ställas till Siv Stjernborg tfn 08-452 77 51, Kajsa Jansson tfn 08-452 78 62 och Anders Nilsson tfn 452 76 42.

SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING

Avdelningen för ekonomi och styrning
Sektionen för ekonomisk analys

Annika Wallenskog

Siv Stjernborg